

26.01.23

czwartek, godz. 19.00
NFM, Sala Główna

Garrick Ohlsson gra Chopina

Garrick Ohlsson – fortepian

Program:

Fryderyk Chopin (1810–1849)

Nokturn F-dur op. 15 nr 1 [5']

Nokturn H-dur op. 9 nr 3 [6']

Barkarola Fis-dur op. 60 [8']

Fantazja f-moll op. 49 [12']

Scherzo cis-moll op. 39 [8']

Impromptu Fis-dur op. 36 [6']

Sonata fortepianowa h-moll op. 58 [26']

I. *Allegro maestoso*

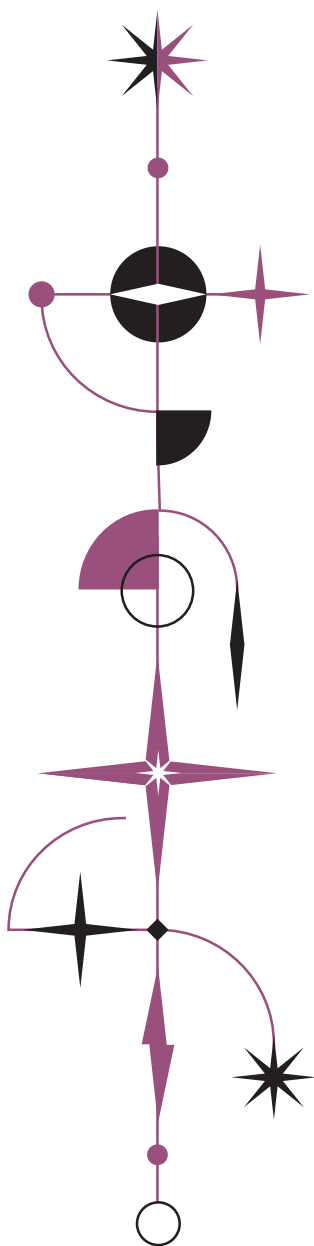
II. *Scherzo: molto vivace*

III. *Largo*

IV. *Finale: Presto non tanto*

Garrick Ohlsson, fot. Dario Acosta

Urodzony w 1948 roku Garrick Ohlsson należy do najwybitniejszych pianistów naszych czasów. W jego repertuarze znajdują się zarówno dzieła solowe, jak też kameralne, a także koncerty z orkiestrą. Szczególne miejsce w sercu tego artysty zajmuje muzyka Fryderyka Chopina, z którego dziełami jest silnie kojarzony. To właśnie zwycięstwo w ósmej edycji Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina w 1970 roku otworzyło przed nim wrota do wspaniałej kariery.

Swój wrocławski recital Ohlsson rozpocznie wykonaniem dwóch nokturnów. Zabrzmieni *Nokturn F-dur* op. 15 nr 1 oraz *Nokturn H-dur* op. 9 nr 3. Twórcą tego gatunku był irlandzki pianista i kompozytor John Field, należący do pokolenia twórców poprzedzających generację Chopina. O ile nokturny Fielda są sentymentalnymi serenadami, o tyle zatytułowane w ten sposób miniatury polskiego kompozytora wyróżniają się głębią emocji, śpiewnością melodii oraz niezwykłym nastrojem – czasem marzycielskim, czasem onirycznym, czasem zaś pełnym grozy. Początek *Nokturnu F-dur* Chopin każe w partyturze grać z prostotą, ze spokojem, śpiewnie. Kontrast wprowadza wykonywany ogniście środkowy odcinek w tonacji f-moll, po którym powraca początkowy materiał, tym razem jednak ma być wykonywany trochę inaczej – *sotto voce*, ma brzmieć w sposób skupiony i intymny. Także *Nokturn H-dur* ma budowę trzyczęściową, a kontrast nastrojów jest dość podobny. Utwór rozpoczyna się w dość szybkim jak na nokturn tempie *allegretto*, do którego Chopin dodaje oznaczenie *scherzando* (żartobliwie). Łagodne rozkołysanie przerywa odcinek w tonacji h-moll, grany ostro i gwałtownie, a nawet patetycznie. Owa myśl muzyczna pojawia się niespodziewanie i równie niespodziewanie znika, ustępując znów miejsca śpiewności. O ile oba nokturny należą do dzieł wczesnych (powstały ok. 1830 roku), o tyle skomponowana w 1845 roku *Barkarola Fis-dur* reprezentuje późny etap twórczości Chopina. Tytuł oznacza dosłownie pieśń weneckich gondolierów, jednak polski twórca nigdy nie był w tym mieście, a w samej Italii był jedynie przejazdem. Zainspirowały go prawdopodobnie operowe barkarole w dziełach Rossiniego i Aubera, które tak bardzo cenił, a być może także jedna z miniatur Mendelssohna, którą polecał do grania swoim uczniom. Jego własne dzieło czaruje słuchającego arabeskowością i migotliwością brzmienia. Pełna stodyczy, kapryśna melodia, bogato ornamentowana trylami kojarzyć się może z nokturnami. Jeden z komentatorów twórczości Chopina, pianista i kompozytor Karol Tausing, dopatrywał się w tej muzyce podtekstu erotycznego: „słyszał *Barkarolę* jako dwugłos kochanków, scenę miłosną w weneckiej gondoli”. Samokrytyczny i ciągle z siebie niezadowolony Chopin cenił ten utwór i grał go podczas koncertów w Paryżu, Londynie i Szkocji.

W czasach romantyzmu dzieła określane mianem fantazji były zazwyczaj efektownymi, popisowymi opracowaniami popularnych oper. Jednak ukończona w październiku 1841 *Fantazja f-moll* op. 49 Chopina jest bardzo odmienna. Jej dramatyczny i heroiczny charakter sprowokował recenzującego kompozycję w prasie warszawskiej Józefa Sikorskiego do stwierdzenia, że „już w rozpoczynającym *Fantazję* marszu znajdują się tu i ówdzie zwroty naszą muzykę cechujące”, następnie zaś dodał, iż „każdy z tematów utworu mniej lub więcej nacechowany jest naszą narodowością”. Dzieło otwierają dwa marsze – jeden w posępnej tonacji f-moll i drugi w pogodnym F-dur. W tej drugiej myśli muzycznej badacze dopatryli się aluzji do znanej i bardzo popularnej pieśni powstańczej *Litwinka* Karola Kurpińskiego. *Scherzo cis-moll* op. 39 naszkicowane zostało podczas pobytu kompozytora w Valdemosie na Majorce, ukończone zaś w Marsylii. Otwiera je wstęp w szybkim tempie, dookreślony przez twórcę oznaczeniem *con fuoco* („z ogniem”). Kontrastuje z tym materiałem środkowy – łagodny i cichszy – odcinek o charakterze surowego chorału, po którym następują opadające łagodnie perliste kaskady dźwięków w wysokim rejestrze. Chopin zadekował ten utwór swojemu uczniowi Adolfowi Gutmanowi. Zdziwiło to znajomych i przyjaciół kompozytora, bowiem zgodnie z ich relacjami talentem on nie grzeszył, a mógł się jedynie pochwalić mocnym uderzeniem.

Francuski pisarz André Gide stwierdził, że „impromptus należą do Chopina utworów najczarowniejszych”. *Impromptu Fis-dur* op. 36 cechuje się kapryśną narracją, pełną nieoczekiwanych zmian tempa i nastroju. Rozpoczyna się powolnym marszem, potem następuje nieoczekiwany heroiczny w wyrazie epizod, a następnie, po wyrafinowanej i nieoczekiwanej modulacji, kompozytor wraca do opracowanego wariacyjnie tematu początkowego. Recital Garricka Ohlssona zwieńczy wykonanie *Sonaty fortepianowej h-moll* op. 58, jednego z największych arcydzieł muzyki fortepianowej XIX wieku. Dzieło to doczekało się niezliczonych komentarzy. Co ciekawe – nie zawsze były one temu dziełu przychylnie. Sonata budziła konsternację współczesnych Chopinowi komentatorów, a także późniejszych badaczy i biografów. Nie przepadał za nią Liszt, Vincent d'Indy uważał, że kompozytor wykazał się zupełnym brakiem zmysłu konstrukcyjnego, a jeden z wczesnych biografów z Wysp Brytyjskich skwitował nawet czwarte ogniwo stwierdzeniem, że jest tak namiętne, że „przekracza granice przyzwoitości”. Współcześnie tego typu stwierdzenie budzą jedynie śmieszność. Nikomu nie wadzi już monumentalizm i balladowość pierwszego ogniwa, chochlikowość i eteryczność *Scherza*, śpiewność *Larga* ani ekstatyczność finałowego ronda.

Oskar Łapeta

NFM.WROCLAW.PL

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

